

DICHTERLIJKE BRIEF

VAN

JANCKO' DOUWAMA,

FRIESCH EDELMAN.

DOOR

G. T. N. SURINGAR.

(Voorgedragen in de Vergadering van October 1844.)

VOORAFSPRAAK.

Moge al de strekking van dit Genootschap, met opzigt tot het vak der Geschiedenis, in de eerste plaats en voornamelijk medebrengen, dat men zich bezig houde met het uitvorschen van geschiedkundige waarheid, met het nasporen en verklaren der gebeurtenissen in haar onderling verband, en wat dies meer zij: — eene gelegenheid als deze, meenen wij, laat eenige meerdere ruimte toe, en vergunt ons, uw oog, als tot verpozing van arbeid en studie, te laten rusten op eene afbeelding, op eene schilderij, of wat anders in eenige betrekking staat tot de geschiedenis van dit Gewest, en in die betrekking den waarborg bezit voor meerdere of mindere belangstelling van de zijde dezer vergadering.

Is het ons dan vergund, te dezer ure den weg van
IV. 16

wetenschappelijk onderzoek en historische kritiek te verlaten, en uwe aandacht te vestigen op de beeldtenis van een' man, die door zijnen stand en zijne betrekkingen, door zijne daden en lotgevallen, door zijn rampspoedig uiteinde en zijne geschriften, vermaard is geworden in onze geschiedenis, — wij durven ons vleijen met uwe belangstelling, wanneer wij U den Frieschen Edelman, wanneer wij U JANCKO DOUWAMA van *Oldeboorn* genoemd zullen hebben als het voorwerp onzer beschouwing.

De gedenkschriften, door hem in zijne gevangenis opgesteld, en door het Genootschap, waarvan wij leden zijn, in druk gegeven¹, zijn in handen van de meesten Uwer, en gaven U gelegenheid, hem te volgen op zijne bedrijvige loopbaan, hem gade te slaan in zijnen ijver voor de zaken des lands, nu onder den Saks, dan aan de zijde van *Gelder*, daarna als dienaar van den Keizer. Gij hebt hem, bij het lezen dier gedenkschriften, kunnen zien kampen met tegenwerking en teleurstelling, met onspoed van allerlei aard, en eindelijk hem zien vallen in de lagen zijner vijanden en benijders, daar hij, — verdrongen van het tooneel des bedrijvigen levens, — als vergeten van de wereld, zijne dagen eindigt in eenen kerker, in welken hij, onder ontberingen en mishandelingen, waarvan de beschrijving alleen ons huiveren, ja walgen doet, acht lange jaren doorbrengt, zonder dat hij ooit zijne beschuldiging vernemen mag, of ter verantwoording wordt opgeroepen.

Die gedenkschriften, voor zoo verre zij, vóór de uitgave

---

¹ Onder den algemeenen titel: JANCKO DOUWAMA's *Geschriften*. De drie afleveringen, die thans het licht zien, bevatten, onder eene doorlopende bladzijde, zijn *Boeck der partijen*, *Articulen van foerantvording*, *Instructie an sijn wjff*, *Tractaet fan sijnere rekenscop*, *Handel sedert 1520*.

van het 3de stuk, te onzer kennis kwamen, hebben, ten aanzien van onzen held, al dadelijk eenen indruk bij ons gevestigd, dien wij wenschten weder te geven. Wij dachten, tot dat einde, hem zelf te moeten laten spreken, en kozen den vorm van eenen Dichterlijken Brief, van uit zijne gevangenis aan zijne huisvrouw TET LEURSMa gerigt. Daarin, dacht ons, konden wij hem voorstellen aan het einde van zijn merkwaardig leven, van zijn rusteloos omzwerven, van zijn onvermoeid en onbekroond streven naar het behoud, de eer en de welvaart van zijn vaderland. Daarin konden wij hem wedergeven, zoo als zijn beeld zich afteekent in zijne geschriften. Doch daartoe verplaatsten wij ons dan ook geheel in zijnen toestand, dachten wij ons in den kerker te *Vilvoorde*, maakten wij zijne ondervindingen, zijne gewaarwordingen tot de onze, en het hart stortte zich uit voor haar, die hij noemde: » het beste pand, dat hem God verleend had."

Die vorm had iets aanlokkelijks. Haar mede te deelen, wat hem in den laatsten tijd was wedervaren, sinds zij vruchteloos te *Leeuwarden* was gekomen, om hem te ontmoeten; haar open te leggen de gevoelens die hem bezielden, de miskenningen die hem kwelden, het leed dat hem drukte, de hoop die hem troostte, hem, den naijverigen, op zijn goed regt onverzettelijken Fries, hem, den godsdienstigen, maar diep gekrenkten man, — dit alles dacht ons eene behoefte voor zijn hart; en deze wijze van hem aan U voor te stellen, gaf ons gelegenheid tot eene inkleeding, door welke wij der kunst hare eischen en den gestrengen historicus niet te veel ergernis wenschten te geven.

Eer wij, intusschen, tot de voordragt van onzen Brief overgaan, zij het ons vergund op te merken, dat er geen werkelijk schrijven van DOUWAMA aan zijne huisvrouw tot grondslag van ons opstel genomen is; doch dat wij ons niet te min,

ten aanzien der daadzaken (behoudens den dichterlijken vorm), gehouden hebben aan hetgeen ons door hem of andere geschiedschrijvers werd geboekt; dat er alzoo geene feiten of bejegeningen, hem toegeschreven, door ons verzonnen zijn, ja, dat zelfs menige uitdrukking, menige betuiging, hier JANCKO in den mond gelegd, nagenoeg letterlijk uit zijne pen is overgenomen, inzonderheid daar, waar hij zich zoo krachtig beroept op zijne trouw en zijne onschuld.

Tot staving van deze verzekering, en ten behoeve derzulken, die nog geen kennis met zijne geschriften gemaakt hebben, zouden wij ons dichtstuk gaarne van eene historische inleiding hebben doen voorafgaan; doch wij vreesden, daardoor van uwe aandacht al te veel te vergen, en, bovendien, wij wilden ons ook zelfs den schijn niet aanmatigen, van eene geschiedkundige kritiek te leveren over JANCKO DOUWAMA en zijne geschriften, — een arbeid, dien wij boven onze krachten rekenen, en uit bekwaamer handen wachtende zijn.

Hadden wij vroeger kennis mogen dragen aan den inhoud van de derde, laatst uitgekomenen aflevering, waarin eene *Instructie an zijn wijff* en het *Tractaet fan sijner rekenscop* voorkomt, wij hadden welligt van eene enkele bijzonderheid, daaruit vernomen, gebruik kunnen maken. Onze voorstelling verloor echter, door die kennismeming, niets aan waarheid of waarschijnlijkheid, en wij behoefden alzoo niets terug te nemen. Alleen de omstandigheid, dat JANCKO eenmaal in zijnen kerker een bezoek van zijne vrouw gehad heeft², brengt noodwendig mede, dat men het schrijven van dezen brief stelle vóór den tijd, dat dit bezoek plaats had, en eer hij wist, dat hem deze vreugde wedervaren zou. Dit is ook daarom noodig, omdat wij

² JANCKO DOUWAMA's *Geschriften*, blz. 677.

haar nog onbekend moesten onderstellen met hetgeen hem in de laatste tijden bejegend was, en hem gelegenheid wilden geven, des te meer van zich zelven te zeggen, ten einde U, M. H! alzoo, zoo veel in ons was, het tafereel van zijn leven, en hetgeen hem daarin bijzonder karakteriseerde, als met éénen blik te doen overzien.

Verleent ons dan uwe genegene aandacht bij de voordragt van onzen hierna volgenden Brief van

JANCKO DOUWAMA,

AAN ZIJNE BEMINDE HUISVROUW

TET LEUR SMA,

Uit zijne gevangenis te Vilvoorde.

Ontvang, beminde Vrouw! wier liefde me in dit leven
 Een zoete balsem was in al mijn zieleleed,
 Die vaak mij met den moed de krachten heeft hergeven,
 Die onverdiende haat bijna bezwijken deed, —
 Ontvang de groet van hem, die eindlijk voor de lagen
 Der nijdige eigenbaat en jalouzij bezweek,
 Wien 't lang gekweekt geloof aan eeden en verdragen,
 Aan menschendeugd en trouw, in 't end, helaas! ontweek.
 Ja, teérgeliefde Gà! uw JANCKO is bedrogen;
 De boosheid heeft haar doel getroffen. Hoor mij aan!
 Maar, ach! vertwijfel niet, om 'tgeen aan list en logen
 Gelukte, mij ten val; neen, wees bedroefd, begaan,
 Om 'tgeen uw JANCKO trof; maar hef het hart naar boven,
 Naar Hem, die de onschuld kent, en de onschuld niet bespot,
 Die nooit beschamen zal wie in zijn Woord gelooven,
 Naar Hem, die eeuwig leeft: — vertrouw met moed op God!

Wel kostte 't veel aan 't hart , reikhalzende U te ontmoeten ,
 Dat ik niet toeven mogt , en *Westerland* verliet ,
 Eer ik den lust , U en ons kroost te zien , mogt boeten :
 Gij kwaamt op zijn begeerte , en vondt er JANCKO niet. —
 O al te zware proef voor 't vurigste verlangen ,
 Zoo vaak te loor gesteld en weér op nieuw gekweekt ,
 Wat kost ge al zielewee en eindloos boezemprangen
 Aan 't diepgevoelend hart , waarin de liefde spreekt ! —
 Wel kostte 't veel aan 't hart ! maar roeping , eer , geweten ,
 Verkondden luid den pligt , die rustte op DOUWAMA ;
 En , wie zijn goede trouw miskennen of vergeten ,
 Al gaat hem de afgunst vóór , al volgt hem de ondank ná ,
 Hij hoort *die* stem alleen ; hij gaat , met vast vertrouwen
 Op God , gedachtig aan zijn zending en zijn eed ,
 En — *Friesland* in het hart — den hoogen last ontvonwen
 Voor Keizer KARLS Raad aan 't hof van MARGAREET ³.

Hij ging , geliefde Vrouw ! maar zonder te vermoeden ,
 Dat hij den moedergrond , der vaadren heilig erf ,
 Ligt nimmer weér zou zien . . . . Wil , Hemel ! dit verhoeden ,
 Hergeef me aan 't vaderland , dat ik in *Friesland* sterv'.

Verg van uw JANCKO niet , dat hij zijn wedervaren ⁴
 Aan 't hof der Landvoogdes U melde , doch vertrouwd ,
 Dat hij zijn deugd en de eer des Keizers bleef bewaren ,
 Het heil van *Friesland* wilde , en 't niet verloochnen zou
 Als andreu , die , in schijn , het vaderland bedoelen
 En de eer des Keizers , maar hem vloeken in het hart

³ J. D., blz. 371 en volgg.

⁴ J. D., blz. 377 en volgg.

En ieder boven zich; die om de hartaar woelen
 Van 't dierbaar vaderland, en lagchen met de smart
 En ijver van een Fries, die nog zijn pligt, verschuldigd
 Aan 't vaderland, betracht, wèl naar de vrijheid staat,
 Maar liever lijdt, dat het een vreemden meester huldigt,
 Dan dat het, onbestuurd, in tweespalt ondergaat.

'k Heb dus, weleer, den Saks erkend en trouw gezworen —
 Als Fries, maar nooit, als slaaf, gehuicheld of geknield;
 Ik bleef dien eed getrouw, zoo lang hij 't regt liet hooren;
 Maar sinds hij 't regt vertrad, verdrag noch ceden hield,
 Sinds aller Friezen liefde, om 't Godgetergd ontzielen,
 Voor d' ongetrouwen Saks uitbloedde op éénen dag,
 Op dien gevloekten dag, toen JEMME en GERBRAND vielen ⁵,
 En ook mijn eigen hoofd bedreigd werd met dien slag,
 Sinds waande uw DOTWAMA het heuglijk uur gekomen,
 Waarin de heerschappij den dwingeland ontruikt,
 De aloude vrijheid voor de Friezen moest hernomen; —
 O! was uw JANCKO toen zijn schoon ontwerp gelukt,
 Toen hij den Saks verliet, zich tegen 't onregt kante,
 Met Hertog KARELS hulp in *Gaasterland* verscheen,
 In *Sloten*, *Bolsward*, *Sneek*, de vaan der vrijheid plantte,
 Zich streelend met de hoop, die, ach! te ras verdween,
 Om 't zoo geteisterd volk de vrijheid weêr te geven,
 Die *Gelders* Hertog hem, met schijn van eerlijkheid,
 Vast toegezworen had, om, heimelijk, te streven
 Naar 't erfelijk bewind. Dus door dien Vorst misleid,
 Zag ik het schelmstuk in; verhief (helaas! te spade)
 Mijn stem, en zwoer hem af, wien 'k heilig had vertrouwd,
 Maar nu ontmaskerd zag. 'k Verviel in ongenade,
 Maar die 'k niet wiss'len zou met aangeboden goud

---

⁵ JEMME HERJUWSMA en GERBRAND MOCKEMA. » De slagen,
 » die door hunne halzen gingen,» zegt Mr. JACOBUS SCHELTEMA,
 » troffen den Fries in het hart.» Zie zijn *Staatkundig Nederland*,
 op *JUWSMA*, *MOCKEMA* en de *Hertogen van Saxon*; WINSEMIUS,
 blz. 409 en volg.; J. D., blz. 145 en volg.

En eer en waardigheên. Hoe? JANCKO zou 't gewelck
 Bezoedelen om hem, den eereloozen Vorst,
 Die vroegere belofte en eeden kon vergeten,
 En dat ik *Friesland* zou verraden eischen dorst?

Hij, die de harten kent, Hij weet, wat ik bejaagde:
 De vrijheid van mijn volk. Heeft DOUWAMA gedwaald,
 In 't streven naar hetgeen Zijn wijsheid niet behaagde:
 Die dwaling is geboet en duur genoeg betaald.

Ik zag het sedert in, dat vrijheid voor de Friezen
 Gevaarlijk speeltuig is, zoo lang de tweedragt woedt,
 Die niet te blusschen is, dan door een Heer te kiezen,
 Die, even groot van magt als edel van gemoed,
 Regeren kan en wil naar wijze en goede wetten,
 Die tegen burgertwist en buitenlandsch geweld,
 Met wijsheid, en met moed en magt, zich kan verzetten:
 En in 't geluk des volks zijn heil, zijn glorie, stelt.
 Dies heb ik *Spanjes* Vorst mijn krachten toegeheiligd,
 Zoó veler kroonen glans vereenende om zijn hoofd: —
 God! zij mijn vaderland, door zijnen arm beveiligd,
 Hergeven aan 't geluk, zoo roekloos het onroofd!

Vergeef, beminde Vrouw! dat JANCKO, bij 't ontwaken
 Der liefde tot zijn land, zijn eigen lot vergeet,
 En zijn getrouwe Gà, in 't al te heftig blaken
 Zijns ijvers, nog vermeldt, wat ze al te zeker weet,
 Ja, met hem heeft gevoeld, en met hem heeft geleed.
 O, dierbre Wederholft! nu eerst gevoel ik, nu,
 Wat Gij me zijt geweest, en zijn zoudt hier beneden,
 Wat ik van al 't verlorne alleen verlieze in U.
 Hoe hebt Ge mij getroost, het bittere van de rampen
 Verzacht, en, schoot de moed, om voort te gaan, te kort,
 Hoe menigmaal hebt Gij, in 't Godgeheiligd kampen
 Voor waarheid, eer en regt, mij weêr ten strijd gegord.

Als mijn gevoelig hart vaak om de gruwlen bloedde ,
 Die ik aanschouwen moest en dulden , dan waart Gij
 Me een engel des behouds , die mij al 't leed vergoedde ,
 En teedre liefde boodt tot zielenartsenij .
 Ontvlamde 't hart in wraak , en dreigde ik hem te vloeken ,
 Die , vijand van mijn land , zijn welvaart hielp te grond ,
 Hoe kon der liefde list mijn wreevlig hart verkloeken ,
 En smooeren weêr den vloek , en sluiten mij den mond
 Met uwe lippen toe , en stemmen 't hart tot danken ,
 Door 't lief en bloeiend kroost te zetten op mijn kniën .
 Ontwapend was de wrok . Wie kon die teedre klanken
 Van eigen kindren , wie hun lachjes weêrstand biên ?
 Dat beedlen om een gunst , dat toovren met die oogen ,
 Dien zoeten vadersnaam . . . . . wie , wie was ooit zoo rijk ,
 En peinsde nog op wraak ? Geen vader zou 't vermogen .
 Voor de allerreinste min neemt alle haat de wijk .

O zoet genot der ziel ! Genoegenrijke dagen !
 Wat vloodt gij ras voorbij , wat kwaamt gij spade weêr
 Voor hem , die nimmermeer de glorie na zou jagen ,
 Om u te derven ; neen ! die al zijn roem veeleer
 Om u verlaten zou , doch nooit zijn pligt verzaken .
 Waar deze hem gebiedt , staat JANCKO op zijn' post ;
 Roept hem de Keizer op , om voor 's lands heil te waken ,
 Daar treedt hij rustig voor , wenscht zich niet afgelost .
 Hij acht zich door zijn eed tot elke dienst verbonden ,
 Die zijn gebiedder vergt , en de eer hem niet verbiedt .
 Legt 's Vorsten Raad , nadat , uit *Friesland* afgezonden ,
 Zijn taak volbragt was , hem een andere op , hij ziet
 In 's Vorsten wil en wenk zijn eigen weg geteekend ,
 En , zonder dat hij 't oog op zijn belooning rigt ,
 Angstvallig heel 't gevaar , dat hem bedreigt , berekent ,
 Aanvaardt hij zijnen last , kent en volbrengt zijn' pligt .

Wel haehlijk was de togt op de ongestuime baren ⁶
 Des Noorder Oceaans , bestemd om , onbespeurd ,
 Aan EDZARDS graaflijk hof den toeleg te verklaren
 Des Keizers , die het deel , van *Friesland* afgescheurd
 Door *Gelder* , weêr dien Vorst door EDZARD wilde ontwingen.

Onveilig was de zee , door vijanden ontrust ,
 Die loerden op een prooi , door d' eerste te bespringen ,
 Die hem bejeegnen mogt , die met een' helschen lust
 Mij volgden op het spoor , en dongen naar mijn leven.
 Waar tegenweer ? waar wijk , op de al te ranke kiel ,
 Dier 'k mij vertrouwen moest , gestaâg ten doel gegeven
 Aan 't ruwe jaargetij ; de koude regen viel
 Den scheepling kil op 't lijf ; de najaarsstormen joegen
 De golven hooger op , en zweepten 't vaarttuig voort ,
 Al deinende op het zout ; gebrek en doodsangst sloegen
 Den felsten schrik om 't hart ; de honger kwam aan boord ;
 De nood steeg hooger . . . . . God ! geloofd zij uw genade ,
 Die uwe kinderen beveiligde in den nood !

Zijn albewakend oog , Geliefde ! sloeg mij gade ,
 En redde uw DOUWAMA van meer dan eenen dood !

Reeds liep door 't land de maar , zoo gretig opgevangen
 Door wie mij 't licht benijdde , en overal verbreid ,
 Dat eindlijk DOUWAMA vergelding mogt erlangen
 Voor al zijn gruwelen en ongerechtigheid.
 Elk juichte in mijnen dood , die vast mijn uitgang vierde ,
 En 't uitgedacht verhaal van mijn noodlottig end ,
 Tot keteling van 't hart , met logenen versierde.
 Maar Hij , de Alwetende , die mijn gebreken kent ,
 En eenmaal de onschuld wreekt , ten straffe der godloozen ,
 Verijdelde hun vreugd , ontvoerde me , aan zijn hand ,
 Aan 't op mij doelend staal dier dienaars van den Boozen ,
 En bragt behouden mij aan 't langgewenschte land.

⁶ J. D., blz. 380 en volg.

'k Ontvouwde *Oostfrieslands* Graaf den last mijns Meesters , beide
Naar d' uitslag , en ontving zijn toegenegen woord
En afscheid in geschrift , bedankte des , en scheidde.

De wiuter had op eens den vrijen loop gestoord
Der stroomen , en de zee bedreigd met de eigen boeijen ;
Dies spoedde ik voort te lande ; en hingen mij ook daár
Gevaren boven 't hoofd : Hij , die de waatren vloeijen
En straks verstijven deed , die mij uit elk gevaar
Genadig had gered , Hij spaarde ook hier mij 't leven.

Ik kwam behouden weêr aan *MARGARETAAS* hof ,
Om d' uitslag van de taak , mij toevertrouwd , te geven ;
Om — door des Keizers Raad met dank en eer en lof
Bejegend , nu de vrucht van zooveel zorg te plukken ?
Om eindelijk dat , waarnaar ik jaren had gestreefd —
't Behoud mijns vaderlands en volks — te zien gelukken ?
— O , hoe rampzalig hij , die hier geen hope heeft ,
Dan die op menschen rust , die hier zijn heil durft wachten
Van menschen , en op hen als op een Godheid bouwt ,
Die trouw , noch eer , noch eed , noch eeuwigheid meer achten !

'k Heb zelf , helaas ! een wijl den wierookgeur vertrouwd ,
Aan 't hof mij toegezwaaid , die zacht de zinnen streefde ,
Het argloos hart bedwelmde , en tooverbeelden schiep ,
En zag den duivel niet , die in die walmen speelde ,
En 't hart verrassen wilde , als 't onbekommerd sliep. —
— Maar slapen ! — *DOUWAMA* ! — en onbekommerd slapen !
Eer 't wit , daar hij op doelt , getroffen is ? — O schand !
Geen trouwe krijgsknecht slaapt , als aan zijn moed en wapen
De wacht is toevertrouwd. Drukt al de onzichtbre hand
't Gemarteld ooglid neêr , hij spant het fluks weêr strakker ,
En klemt de koene vuist te vaster om 't geweer ,

Als vreesde hij verraad ; zijn trouwe ziel is wakker ,
 En kent op 't minst gerucht geen afgematheid meer. —
 Dus waakt hij voor 't gevaar. — Mogt dan het wierookzwaaijen
 Mij , zwak en zondig mensch , een poos bedwelmen ; 'k zou
 Geen Fries zijn , liet ik mij gestaåg met woorden paaijen ,
 Die , zoet als honig , ja , verhieven mijne trouw ,
 Maar , tot mijn bittre smart , mij eindlijk zouden toonen ,
 Hoe vaak de schoonste kelk met alsem is gevuld .

Ik toefde , en liet van *Gend* naar *Mechelen* mij troonen ;
 Gij waant misschien , om dáár 't gepijnigd ongeduld ,
 Dat ik — een Fries in 't hart — niet altijd wist te smooeren ,
 Veel min te ontveinzen , toch , op 't lest , te zien bekroond ?
 Verlangt Gij , dierbre Vrouw ! uit JANCKOOS mond te hooren ,
 Hoe daar , aan *Mechlens* hof , zijn zorgen zijn beloond ,
 Zijn goede trouw erkend , zijn ijver werd geprezen ,
 Zijn nutte raad gehoord , betracht en nageleefd ,
 Zijn' rang , zijn regt voor 't minst , die eerbied werd bewezen ,
 Waarop elk onderdaan de heiligste aanspraak heeft ?

Ai ! spaar U zelve en mij . Gij kent ze , die mij haten ,
 Mij haten tot den dood . Waarom ? 't Is God bekend .
 Wat zou mijn willen , wat mijn vurigst wenschen baten ,
 Wat al mijn ijver , al mijn zorgen , aangewend
 Ten dienste van mijn land , tot roem en eer mijns Vorsten ,
 Als vijanden van mij en 't vaderland meteen ,
 Die slechts naar eigen roem en eer en glorie dorsten ,
 En lagchen met den nood van 't lijdende algemeen —
 Als zulken al mijn doen , mijn trachten tegenstreven ,
 Al , wat hun zelfbelang , hun grootheid staat in 't licht ,
 Een' kwaden schijn en valsche glimpen durven geven ,
 Of 't strekte tot bederf des lands ; in 't aangezigt
 Den Vorst beliegende , en wie anders dorst te raden
 Bekladdend met den blaam van ontrouw of verraad .

Neen , 't was hun niet genoeg , 't verijdlen en versmaden
 Van wat ik me onderwond tot welzijn van den staat ;

'k Moest erger nog gehoond , en grover nog beledigd ,
 En openlijk bespot ; men voerde mij ten toon
 In spotprent en gezang ; en , immer onbevredigd ,
 Zag weêr hun lafheid uit naar nieuwe en bittrer hoor ?

Wat restte de onschuld , dan te lijden , te verdragen ,
 Of zich , voor 't heilig regt , te zuivren van den blaam ;
 Dáár , van haar trouw bewust , den eerlooze uit te dagen ,
 Die , snooder dan een dief , haar invloed , goeden naam ,
 Het dierbaarst wat zij had , ontstal ? — 'k Beproofde beide :
 Ik duldde wat ik mogt , maar droeg mijn leed aan 't hof ,
 Als 't mij onlijdbaar werd. Men hoorde , ja , men vleide
 Somtijds 't beledigd hart. Maar , ach ! mijn klagte trof
 Geen toegenegen oor , geen eerlijke gezindheid
 Voor waarheid en voor regt. O , ongelukkig land !
 Waar God het zondig hart der heerschren sloeg met blindheid ,
 En 't volk ten beste gaf aan al wat zamenspant
 Tot kwaad. Mijn dierbaar erf ! hoe leed het minnend harte
 Bij 't aanzien van uw wee ! Hoe kromp dat hart ineen
 Van angst en rouw om u. — Neen , voor die zielesmarte
 Was 't brooze lijf te teêr ; de ontroering joeg den leên
 Een kille huivring aan , die beurtlings , brandend , blakend
 En rillend , nu het vuur , dan 't ijs , in de aadren stort ⁸.
 Vergeef , genadig God ! wiens goedheid , altijd wakend ,
 Mij gâsloeg , schoot de moed der kranke ziel te kort ,
 Om , zonder morren , hier te lijden , wat Ge , o Vader !
 Bestemdet voor uw kind ; ik weet , geen ongeduld ,
 Maar lijdzaam lijden voert den mensch uw liefde nader.

Bemoedigd rees ik op : Zijn liefde had vervuld ,

⁷ J. D., blz. 402, 403 en 409.

⁸ » En mij quam een *febris* an, also des ick wal 3 weken, so
 » in mijn bedt, so vp mijn kamer bleeff.” J. D., blz. 411.

Wat ik niet hopen dorst of bidden: 't veege leven
 Was door zijn hand gespaard: aan 't fel geschokt gemoed
 Was, door zijn goedheid, rust en kalmte weêrgegeven;
 Ik ademde weêr vrij, en vrolijk speelde 't bloed
 In de aadren om en rond, als dankte 't voor dien zegen;
 't Aâmde alles liefde en vree. Gods schepping was zoo schoon,
 En stortte 't dankbaar hart, gelijk een milde regen,
 Weêr levensbalsem in. Ik dacht niet om den hoon,
 Mij vroeger aangedaan; » vergeven en vergeten''
 Riep alles luid mij toe. O heerlijke stond!
 Ja, voorsmaak van 't genot des hemels mogt gij heeten!

Doch waarom, waarom moest, zoo ras, het snoodst verbond
 Dat zoet genot voor mij, gelukkige, vergallen?
 Verrees ik dan alleen, van aan den rand van 't graf,
 Om met één enklen slag te dieper weêr te vallen?

Scheen niet de rust hersteld? Liet niet mijn vijand af,
 Mij, openlijk althans, te lasteren, te kwellen?
 Zocht niet uw mond, o Graaf! als andermaal de zorg
 Bij JANCKO werd gewekt, zijn hart gerust te stellen?
 En bleef uw graaflijk woord, HOOGSTRATEN! hem niet borg,
 Dat hem geen onregt zou bejeegen⁹? » Wat geruchten
 » Ontrusten uw gemoed? Dus, ridderlijk, te gast
 » Gebeden en onthaald, en DOUWAMA zou duchten
 » Voor onregt of geweld?'' — Ik zweeg, en steunde vast
 Op de onbedrieglijkheid dier troosterijke woorden.

Al naderde 't gerucht, gelijk het dof gebrom
 Des donders in de vert', dat de ooren naauwlijks hoorden
 In d' aanvang, maar dat dra, met harder slagen, om-
 En rondbrult in de lucht, waar de onbewolkte kimmén
 Van d' allerschoonsten dag op eens verduïstron, ja,

⁹ J. D., blz. 414.

Al zag ik 't bliksemvuur reeds aan den hemel glimmen
 En schitteren — 'k bleef getroost, dat JANCKO DOUWAMA
 Die slag niet treffen zou. — 'k Heb menigmaal gezondigd,
 Algoede! tegen U, en treef niet in 't gerigt!
 Maar — had een engel van den hemel 't ook verkondigd,
 Dat men, moedwillig, dus zijn trouw, belofte en pligt
 Aan mij zou schenden, mij, die niemand heb beleedigd,
 Veel min mijn vaderland — ik had het niet geloofd ¹⁰!
 Hoe zou ik 't kunnen, ik, dat ik dus, onverdedigd
 En onverhoord, ja, onbeschuldigd zelfs, beroofd
 Van 't allerheiligst regt, de vrijheid zou verliezen?

En, had hij 't ook geloofd, wat stond, geliefde Vrouw!
 Bij 't naadren van 't gevaar, uw' DOUWAMA te kiezen?
 Hij, in zijn hart bewust van de ongeschonden trouw
 Voor *Friesland* en den Vorst — hij zou lafhartig vlieden?
 Bij God niet, nimmer! neen! al stond de kans hem schoon.
 Hij bleef, en wachtte, en zag, helaas! op 't lest geschieden,
 Wat hem 't gerucht voorspelde. O al te ondankbaar loon
 Voor zoo veel liefde en zorg! miskend, verraân, gevangen,
 Gekerkerd als een dief, ja, mooglijk, op 't schavot
 Onteerd, onthalsd, als een gemeene dief gehangen,
 En in de ellende nog bedrogen en bespot
 Door hen, op wie ik hoopte: — O al te dwaas betrouwen,
 HOOGSTRATEN! op uw woord. Maar was 't u niet genoeg,
 Voor toegezworen trouw mij zoo veel leeds te brouwen?
 Moest gij de ellende zien? en mij, als ik u vroeg —
 Niet om verkwikking, of verzachting, of verschooning —
 Maar, Graaf! om regt alleen, moest gij me met een lach,
 Bemoedigen? — in schijn met liefde en gunstbetooning
 Bejeegnén, maar terwijl mijn lot, dat vóór dien dag

---

¹⁰ » Ya al hadden een Engel vth den hemel gecomen, en mij
 » des gesecht hadden,» enz. J. D., blz. 424.

Nog duld- en lijdbaar was , verergren ? Spreek , wat zoetheid
Lag in dien helschen lust ? Wat satan dreef u aan ,
Om dus d' onschuldige , die alles van uw goedheid
Geloofd had en gehoopt , verplettrend neêr te slaan ?

Was 't niet genoeg , mijn geest met ledigheid te straffen ;
Geen troost , geen voedsel zelfs , te gunnen aan mijn ziel ?
Moest ge ook aan 't hongrig lijf zoo schraal een kost verschaffen ,
Dat ze aan uw hond welligt te slecht en walgljik viel ¹¹ ?
Wat is mijn misdrijf dan ? — waar , waar zijn mijn betichters ?
Of is 't genoeg als SCHENK , of MARTENA , of wien 't
Ook lusten moog , aan mij den naam eens onruststichters
Of landverraders geeft , dien hij welligt verdient ? . . . .

Is 't menschdom dan geheel vervreemd van Gods geboden ?
Kent de aarde dan geen deugd , geen eer , geen onschuld meer ?
Zijn 't allen duivelen , of dienaars van den snooden ?
Wat baat dan regt , belofte , en trouw , of tegenweer ,
In d' ongelijken strijd ? Hier schuld- en weereloozen ,
Daár al de magt der hel ? — Wat baat den brave deugd ,
Wat goed of weldoen meer , wat schaadt het kwaaddoen boozen ,
Als mensch- en duivlendom zich al te zaam verheugt ?

Moet DOUWAMA misschien het lot gelukkig roemen ,
Dat hem van 't menschdom scheidt ? En , Moeder van zijn kroost !
U met uw kinderen veeleer rampzalig noemen ,
Dat Ge in zijn lot niet deelt ? Helaas ! wat arme troost !

Vlied , vlied dan , dierbre ! van 't ontzaligd erf der vaderen ; —
Neem wat ons dierbaarst is op Gods genade meê ;
Een TJAARD BURMANNIA moog weêr ons erf benaderen ¹² ,
En voegen 't bij zijn roof ; ga , leef in rust en vree
Bij vreemden , in een land , waar God niet wordt vergeten ;
Kweek daar mijn kindren op voor 't heil , dat eeuwig is ;

¹¹ J. D. , blz. 434.

¹² Vergelijk J. D. , blz. 383.

Delg, delg d' oenteerden naam van hem, naar wien zij heeten,
 Met de afkomst van hun bloed, uit hun geheugenis,
 Om onbekend — maar vrij — hun verdre levensdagen
 Te slijten in een oord, dat hun een wijkplaats biedt;
 Maar, Moeder! als zij ooit naar 't land der vaadren vragen,
 Noem d' uitgedelgden naam van 't vrije *Friesland* niet . . . .

Doch, Hemel! wat vervoert me! . . . . Is dan 't oneindig Wezen
 Verwonnen van de hel, of in zijn magt verkort?
 Heeft DOUWAMA voor 't heil van *Friesland* ooit te vreezen,
 Zoo lang de Almagtige al, wat was en is en wordt,
 Naar zijnen wil bestuurt? Stuit, Hemel! 't heftig woeden
 Van 't krank en koortsig brein! rust, rust aan 't arme hoofd!
 Gij immers kunt, gij zult behouden en behoeden,
 Gij redden, als het volk, van menschenhulp beroofd,
 Blijft wachten op uw komst. Gij zult uw trouw niet breken,
 Maar eens, den geest des kwaads weêrhoudende in zijn vaart,
 Hem dagen voor uw troon, 't geleden onregt wreken,
 En zeegnen wie getrouw uw wetten heeft bewaard.

Zou dan een DOUWAMA zich ooit zijn' pligt onttrekken?
 Niet pal staan op zijn post? niet, als de nood het vraagt,
 Zijn leven wagen? niet ten schild en borstweer strekken
 Van 't lieve vaderland? . . . . O God! de schaamte jaagt
 Mij 't bloed in 't aangezigt. — 'k Herneem, geliefde Gade!
 Den onbedachten raad, dien straks mijn mond u gaf.

Neen, dierbre! wanhoop nooit! Zijn goedheid, zijn genade,
 Zijn trouw staat eeuwig vast. Laat, Moeder! laat niet af,
 Met lijdzaamheid in 't hart, uw hoop op Hem te bouwen,
 Die redden kan en zal. . . . . Wil zijne wijsheid niet,
 Dat wij elkander, hier beneden, weêr aanschouwen,
 Dat JAЧKO zijne gâ, zijn kindren wederziet,
 Zijn lieve kinderen. . . . . Toch, Moeder! 't hart naar boven,
 Hoe ook de Hemel 't schikk', 't is alles wijs en goed.

Doe dat uw kinderen onwankelbaar gelooven ;
Kweek steeds de vreeze Gods in 't jeugdige gemoed.
Is 't in zijn raad bepaald : laat JANCKO hier zijn leven :
O ! wijt aan *Friesland* nooit , wat hij om *Friesland* leed ;
Leer gij zijn zonen dan naar 't eigen doel te streven ;
Dat nooit een DOUWAMA zijn vaderland vergeet ;
Maar — op zijne afkomst fier — zijn krachten toe blijv' wijden
Aan 't uitverkoren erf. Leer , leer ze , dierbre Gà !
Voor 't heil van 't vaderland te leven en te strijden ,
Te sterven , — is het nood , — als JANCKO DOUWAMA.

